

LIETUVOS ADMINISTRACINIŲ GINČŲ KOMISIJOS PANEVĖŽIO APYGARDOS SKYRIUS

S P R E N D I M A S

2025 m. balandžio 17 d. Nr. 21RE4- (AG4-38/21-2025)

Panevėžys

Lietuvos administracinių ginčų komisijos Panevėžio apygardos skyrius (toliau – Komisija), susidedantis iš Komisijos narių Vestos Šliogerytės (posėdžio pirmininkė), Sigitos Šimbelytės ir Karines Zavgorodnajos (pranešėja) sekretoriaujant Natalijai Abuojai, dalyvaujant pareiškėjai (duomenys neskelbtini), atsakovės Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos atstovei (duomenys neskelbtini),

2025-04-14 viešame Komisijos posėdyje žodinio proceso tvarka nuotoliniu vaizdo konferencijos būdu išnagrinėjo administracinį ginčą pagal pareiškėjos (duomenys neskelbtini) skundą atsakovei Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijai dėl sprendimo panaikinimo ir įpareigojimo atlikti veiksmus.

Komisija

n u s t a t ė:

pareiškėja patikslintu skundu Komisijos prašo: 1) panaikinti Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos (toliau – ir Ministerija) 2025-01-20 rašte Nr. (1.23 Mr) 7R-221 „Dėl apdovanojimo“ (toliau – Raštas) išdėstytą Ministerijos apdovanojimų komisijos sprendimą, jog nėra pagrindų panaikinti žmogaus teisių apdovanojimą Menų agentūrai „Artscape“ (toliau – Agentūra), kuri teismo sprendimu buvo pripažinta nesilaikanti darbo teisės principų ir taikiusi psichologinį bei emocinį smurtą savo darbuotojai; 2) įpareigoti Ministeriją iš naujo išnagrinėti pareiškėjos 2024-12-18 skundą, bei priimti naują sprendimą, kuris atitinka: a) teisės aktus, reglamentuojančius žmogaus teisių principus ir praktiką Lietuvoje (t. y., vadovaujantis Žmogaus teisių visuotinio, nedalomumo ir tarpusavio priklausomybės principais); b) Ministerijos apdovanojimų panaikinimo tvarkas ir aprašus (vadovaujantis Ministerijos apdovanojimų ir padėkų skyrimo tvarkos 24 punktu (Komisijos patikslinimas – Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2022-10-11 įsakymu Nr. 1R-341 „Dėl teisingumo ministro 2015-11-09 įsakymo Nr. 1R-304 „Dėl Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos apdovanojimo garbės ženklu „Už nuopelnus teisingumui“ nuostatų patvirtinimo“ pakeitimo“ patvirtintas Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos apdovanojimų ir padėkų skyrimo tvarkos aprašas (toliau – Aprašas)).

Pareiškėja paaiškino, jog Ministerijoje organizacijoms ir asmenims, nusipelnusioms žmogaus teisių srityje, buvo įteikti apdovanojimai. Tais pačiais metais, t. y. 2024-01-18 Vilniaus apygardos teismas (toliau – VAT) pripažino, kad viena iš apdovanojimą gavusių organizacijų – Agentūra taikė psichologinį ir ekonominį smurtą prieš savo darbuotoją ir įpareigojo šią įstaigą įgyvendinti ankstesniu apylinkės teismo sprendimu nustatytus įsipareigojimus dėl turtinės ir neturtinės žalos atlyginimo. Dar prieš šiuos teismų procesus Valstybinė darbo inspekcija (toliau – Inspekcija) 2022 m. pagal pateiktą skundą nustatė daugiau nei 20 skirtingų teisės aktų dalių ir punktų pažeidimų (tarp kurių – psichologinis smurtas) šioje įstaigoje. Darbo teisės pažeidimai yra neatsiejama žmogaus teisių dalis.

Vadovaujantis Aprašo 24 punktu, sprendimas dėl apdovanojimo panaikinimo priimamas, kai: 1) apdovanojimo asmens atžvilgiu įsiteisėja apkaltinamasis teismo nuosprendis dėl nusikalstamos veikos; 2) apdovanojimo asmens veikla žemina jo vardą. Teismų nutarimai bei Inspekcijos raštas įrodo,

kad ši įstaiga pažeidė žmogaus teises darbo aplinkoje, įskaitant darbo teisės nepaisymą ir psichologinį smurtą ir tai yra pagrindas konstatuoti, kad Agentūros veikla dar tais pačiais metais tiesiogiai prieštarauja žmogaus teisių apdovanojimo vertybėms – žemina jo vardą. Agentūros veiksmai ne tik pažeidė darbuotojų orumą ir teises, bet ir diskredituoja apdovanojimo tikslą skatinti pagarbą žmogaus teisėms ir orumui.

Pareiškėja pasielgė taip, kaip numatyta Aprašo 23 punkte, t. y. 2024-12-18 el. laišku informavo Ministeriją apie teismo nuosprendžius dėl ekonominio ir psichologinio smurto šioje įstaigoje ir platų teisės aktų pažeidimą, kurį nustatė Inspekcija, bei klausė, ar skiriant apdovanojimą nėra tikrinama nominuotų įstaigų reputacija, nes darbo byla yra viešai prieinama (<https://www.infolex.lt/tp/2222322#>) bei pateikė teismų nutartis ir Inspekcijos raštą.

Ministerija Raštu nusprendė nepanaikinti žmogus teisių apdovanojimo Agentūrai, kuri teismo sprendimu buvo pripažinta nesilaikanti darbo teisės principų ir taikiusi psichologinį bei emocinį smurtą savo darbuotojai mažiau nei prieš metus, kai buvo svarstoma apdovanojimo nominacija. Rašte, be kita ko, nurodė, jog skunde minimos aplinkybės neatitinka Aprašo 24 punkte nustatytų apdovanojimo panaikinimo pagrindų, todėl Ministerijos apdovanojimų komisija neturi pagrindo toliau vertinti skundo ar naikinti teisingumo ministro (toliau – ir ministras) Agentūrai skirtą padėką. Skunde minimas individualus darbo ginčas neturi tiesioginio ryšio su apdovanotosios organizacijos 2024 metais vykdyta iniciatyva – Lietuvos kalėjimų tarnybos Pravieniškių ir Vilniaus kalėjimuose įgyvendintą spektaklį „Vedami“ ir už nuopelnus žmogaus teisių srityje, už kurią ir buvo skirtas apdovanojimas.

Pareiškėjos vertinimu, tai, kas išdėstyta Rašte niekaip nepaneigia fakto, kad apdovanotos Agentūros veikloje teismo sprendimu yra pripažintas darbuotojo teisių pažeidimas, psichologinio smurto požymiai, kas įrodo Aprašo 24.2 papunkčio pagrindus: apdovanoto asmens veikla žemina žmogaus teisių apdovanojimo vardą. Todėl Ministerija nepagrindė, kodėl apdovanojimas nėra panaikinamas, vadovaujantis Aprašo 23 punktu bei Lietuvos įsipareigojimais tarptautiniams žmogaus teises užtikrinantiems dokumentams.

Darbuotojų teisių pažeidimas tiesiogiai prieštarauja pagrindiniams žmogaus orumo ir teisingumo principams. Visuotinė žmogaus teisių deklaracija (toliau – Deklaracija), kurią 1948 metais priėmė Jungtinių Tautų Generalinė Asamblėja, įtvirtina pagrindines teises, kurios priklauso kiekvienam žmogui be diskriminacijos. Tarp jų yra teisės į darbą, palankias darbo sąlygas ir teisingą bei tinkamą atlygį (23 ir 24 straipsniai). Nacionaliniai teisės aktai, įskaitant Lietuvos Respublikos darbo kodeksą (toliau – DK) ir kiti teisės aktai saugo darbuotojus nuo išnaudojimo ir piktnaudžiavimo. Psichologinis ir ekonominis smurtas darbo vietoje, įskaitant priekabiavimą, bauginimą ir prievartą, yra rimti žmogaus teisių pažeidimai. Tokios praktikos ne tik sukelia emocinę ir psichologinę žalą darbuotojams, bet ir sukuria priešišką ir nesaugią darbo aplinką, kuri slopina asmeninį ir profesinį augimą. Lietuvos ratifikuotas Tarptautinis pilietinių ir politinių teisių paktas (toliau – Pilietinių teisių paktas) ir Europos žmogaus teisių konvencija (toliau – Konvencija) draudžia nežmonišką ir žeminantį elgesį. Laiku mokėti atlyginimus yra ne tik sutartinė pareiga, bet ir pagrindinė žmogaus teisė, užtikrinanti ekonominį saugumą ir gerovę darbuotojams ir jų šeimoms. Nesilaikymas šios pareigos griauia pagrindinius sąžiningumo ir lygybės principus, numatytus minėtuose dokumentuose ir DK.

Žmogaus teisių principai, kuriuos Lietuva yra įsipareigojusi laikytis, pabrėžia žmogaus teisių universalumą, nedalomumą ir tarpusavio priklausomybę. Nedalomumas reiškia, kad visos teisės – pilietinės, politinės, ekonominės, socialinės ir kultūrinės, yra tarpusavyje susijusios ir viena nuo kitos priklausomos. Žmogaus teisės negali būti padalintos į dalis ar apribotos tik tam tikroms iniciatyvomis. Tai reiškia, kad negalima atskirti vienos teisės nuo kitos ir teigti, kad pažeidus vieną teisę, galima kompensuoti ją teisingu elgesiu kitose srityse. Todėl jokia institucija negali atleisti organizacijos nuo atsakomybės už žmogaus teisių pažeidimus vienoje srityje, suteikdama jai žmogaus teisių apdovanojimą už iniciatyvą kitoje srityje.

Ministerija nesilaikė Aprašo 24 punkto ir nepriėmė sprendimo dėl apdovanojimo panaikinimo, kai apdovanoto asmens veikla žemina žmogaus teisių apdovanojimo vardą.

Atsakovė turi laikytis žmogaus teisių nedalomumo principo pagal Lietuvos ratifikuotus / pripažintus tarptautinius dokumentus – Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartija (toliau – ES teisių chartija), Deklaracijos, Piliетinių teisių pakto ir Tarptautinio ekonominių, socialinių ir kultūrinių teisių pakto (toliau – Ekonominių teisių paktas). Ministerijos veiksmai neatitinka žmogaus teisių nedalomumo principo ir negerbia visapusiško žmogaus teisių pripažinimo ir užtikrinimo, todėl Rašto argumentas, kad apdovanojimas buvo skirtas už vieną iniciatyvą stiprinti asmenų įkalinimo įstaigose teises, neturėtų padalinti žmogaus teisių į atskiras kategorijas ir užtemdyti fakto, kad savo veikloje ši įstaiga žmogaus teisių negerbė ir tai įrodo aukščiausių teisinių institucijų nutarimai.

Atsakovė atsiliepiu į skundą prašo pareiškėjos skundą atmesti kaip nepagrįstą. Paaikino, jog gavo pareiškėjos 2024-12-18 skundą Nr. 3R-1730 „Dėl apdovanojimo organizacijai, taikiusiai psichologinį smurtą darbuotojai“ (toliau – 2024-12-18 skundas), kuriame kėlė klausimą dėl Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2024-11-29 įsakymu Nr. 1P-137 „Dėl padėkų skyrimo“ (toliau – Įsakymas) Agentūrai skirtos padėkos už nuopelnus žmogaus teisių srityje 2024 metais pagrįstumo. Pagal pareiškėją, Agentūra negalėjo gauti apdovanojimo, nes VAT nutartimi prieš mažiau nei metus laiko buvo pripažinta taikiusi ekonominį ir psichologinį smurtą prieš savo darbuotoją, o Inspekcija taip pat nustatė daugybę teisės aktų pažeidimų. Ministerija į pareiškėjos skundą atsakė Raštu.

Nagrinėjamu atveju, sprendimas skirti padėką Agentūrai priimtas ministro iniciatyva, vadovaujantis Aprašo 10 punktu. Taigi, skiriant padėką Agentūrai laikytasi Apraše nustatytų reikalavimų. Raštu pareiškėja informuota, kad jos skundas buvo perduotas Ministerijos apdovanojimų komisijai, sudarytai ministro 2023-09-27 įsakymu Nr. 1R-298 (2024-10-28 įsakymo redakcija Nr. 1R-280) svarstyti, kuri, vadovaudamasi Aprašo 23 punktu, 2025-01-13 susirinko į posėdį svarstyti pareiškėjos skundo. Ministerijos apdovanojimų komisija nustatė, jog skunde minimos aplinkybės neatitinka Aprašo 24 punkte nustatytų apdovanojimo panaikinimo pagrindų, todėl nurodė, kad neturi pagrindo toliau vertinti skundo ar naikinti ministro Agentūrai skirtos padėkos.

Ministerija Rašte nurodė, jog ministro padėka Agentūrai skirta tik už vieną konkrečią 2024 metais iniciatyvą – Lietuvos kalėjimų tarnybos Pravieniškių ir Vilniaus kalėjimuose įgyvendintą spektaklį „Vedami“ ir už nuopelnus žmogaus teisių srityje tik 2024 metais. Minėta iniciatyva reikšminga dėl savo socialinės ir žmogaus teisių puoselėjimo misijos, atverianti Lietuvos įkalinimo įstaigų duris visuomenei ir parodanti, kad nuteistieji yra, visų pirma, žmonės, turintys teisę į orumą ir integraciją į bendruomenę. Šia padėka siekta ne tik pripažinti minėtos iniciatyvos svarbą, bet ir paskatinti jos tęstinumą bei plėtrą į kitas įkalinimo įstaigas, taip prisidedant prie visuomenėje nusistovėjusių neigiamų nuostatų nuteistųjų atžvilgiu keitimo ir, atitinkamai – socialinio jautrumo didinimo ir resocializacijos procesų gerinimo. Taip pat Ministerija pažymėjo, kad pareiškėjos skunde minimas individualus darbo ginčas neturi tiesioginio ryšio su apdovanotosios organizacijos 2024 metais vykdyta iniciatyva, už kurią ir buvo skirtas apdovanojimas.

Ministerija pareiškėjos skundą savo kompetencijų ribose išnagrinėjo išsamiai ir tinkamai bei pateikė išsamų ir motyvuotą paaiškinimą. Raštas atitinka Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo (toliau – VAĮ) 10 straipsnio 4-8 dalyje nustatytus reikalavimus, keliamus administraciniam aktui, taip pat VAĮ 3 straipsnio 5 punkte įtvirtintą išsamumo principą. Ta aplinkybė, kad pareiškėjos netenkina Rašto turinys nėra pagrindas jį panaikinti.

Skundas tenkinamas iš dalies.

Byloje ginčas kilo dėl Ministerijos Rašto, kuriuo pareiškėjai pateiktas atsakymas, išnagrinęjus 2024-12-18 skundą, teisėtumo.

Bylos duomenimis nustatyta, kad ministras, vadovaudamasis Aprašo 10 ir 14 punktais ir atsižvelgdamas į Ministerijos apdovanojimų komisijos 2024-11-25 išvadą Nr. 12P-23, 2024-11-29 priėmė Įsakymą, kuriuo skyrė padėkas už nuopelnus žmogaus teisių srityje 2024 metais, iš viso penkiolikai asmenų, tame tarpe ir Agentūrai.

Pareiškėja Ministerijai 2024-12-18 pateikė skundą, kuriame nurodė, jog apdovanojimą gavo Agentūra, kuri teismo nutarimu, prieš mažiau nei metus buvo pripažinta taikiusi ekonominį ir

psichologinį smurtą prieš savo darbuotoją, o Inspekcija 2022 m. pagal pateiktą skundą nustatė daugiau nei 20 skirtingų teisės aktų dalių ir punktų pažeidimų (tarp jų – psichologinis smurtas). Teismo metu nustatyta, jog įstaiga teikė klaidingus duomenis dėl atlyginimo kitoms institucijoms bei prieštaraujančius parodymus teismo procesų metu. Žmogaus teisių negerbiančios (tai pagrindžiama teismo sprendimais) organizacijos neturėtų gauti žmogaus teisių apdovanojimų. Pareiškėja prašė peržiūrėti situaciją bei kėlė klausimą, ar apdovanojimui gauti organizacijos nebuvo vertinamos pagal nepriekaištingos reputacijos kriterijų ir kodėl buvo apdovanota organizacija, kurios veikloje akivaizdžiai matosi nepagarba tokioms teisėms. Prie skundo pareiškėja pridėjo Vilniaus miesto apylinkės teismo 2023-10-09 sprendimą civilinėje byloje Nr. e2-4870-996/2023 ir VAT 2024-01-18 nutartį civilinėje byloje Nr. e2A-78-861/2024.

Ministerijos apdovanojimų komisija 2025-01-16 Ministerijos apdovanojimų komisijos posėdžio protokole Nr. 27R-2 (toliau – Protokolas) nurodė, jog 2025-01-13 posėdyje nagrinėjo pareiškėjos 2025-12-19 skundą ir nustatė, jog sprendimas skirti padėką Agentūrai priimtas ministro iniciatyva, vadovaujantis Aprašo 10 punktu, t. y. teikimas Ministerijos apdovanojimų komisijai nebuvo teiktas nagrinėti ir nepriekaištingos reputacijos deklaracija nevertinta. Skiriant padėką Agentūrai Apraše nustatytos procedūros nebuvo pažeistos. Ministro padėka Agentūrai skirta už konkrečią 2024 m. iniciatyvą – Pravieniškių ir Vilniaus kalėjimuose įgyvendintą spektaklį „Vedami“. Ši iniciatyva reikšminga dėl savo socialinės ir žmogaus teisių puoselėjimo misijos, atverianti Lietuvos įkalinimo įstaigų duris visuomenei ir parodanti, kad nuteistieji yra visų pirma žmonės, turintys teisę į orumą ir integraciją į bendruomenę. Skunde minima veikla vertintina kaip 2022 m. individualus darbo ginčas tarp darbdavio ir darbuotojo, neturintis tiesioginio ryšio su apdovanotosios organizacijos 2024 m. vykdyta iniciatyva, už kurią buvo skirtas apdovanojimas. Ministerijos apdovanojimų komisija konstatavo, kad skunde nurodytos aplinkybės neatitinka nei vieno iš Aprašo 24 punkte nustatytų apdovanojimo panaikinimo pagrindų, todėl neturi teisinio pagrindo toliau vertinti skundą ar naikinti ministro Agentūrai skirtą padėką.

Teisingumo ministerija, išnagrinėjusi pareiškėjos skundą, pareiškėjai pateikė atsakymą – Raštą, nurodydama, jog skundas buvo perduotas svarstyti Ministerijos apdovanojimų komisijai, kuri 2025-01-13 susirinko į posėdį ir pažymėjo, jog sprendimas skirti padėką Agentūrai priimtas ministro iniciatyva, jo sprendimu, vadovaujantis Aprašo 10 punktu ir tokiu atveju Aprašo nuostatos nereikalauja teikimo nagrinėti Ministerijos apdovanojimų komisijoje ar vertinti nepriekaištingos reputacijos deklaracijų. Padėkos skyrimo procedūros pažeistos nebuvo. Ministerijos apdovanojimų komisija nustatė, jog skunde minimos aplinkybės neatitinka Aprašo 24 punkte nustatytų apdovanojimo panaikinimo pagrindų, todėl nurodė, kad ji neturi pagrindo toliau vertinti skundo ar naikinti ministro Agentūrai skirtos padėkos. Ministro padėka Agentūrai skirta tik už vieną konkrečią 2024 metais iniciatyvą – Lietuvos kalėjimų tarnybos Pravieniškių ir Vilniaus kalėjimuose įgyvendintą spektaklį „Vedami“ ir už nuopelnus žmogaus teisių srityje tik 2024 metais. Skunde minimas individualus darbo ginčas neturi tiesioginio ryšio su apdovanotosios organizacijos 2024 metais vykdyta iniciatyva, už kurią ir buvo skirtas apdovanojimas. Be to, su skundu pateikti dokumentai patvirtina, kad individualus darbo ginčas, kilęs tarp pareiškėjos ir darbdavio Agentūros buvo išnagrinėtas pareiškėjos naudai Inspekcijoje, taip pat ir teismuose. Taigi, darbo ginčas buvo teisiškai išnagrinėtas visose instancijose. Kitų aplinkybių, dėl kurių turėtų būti panaikintas Agentūrai įteiktas apdovanojimas, pareiškėja skunde nenurodė.

Dėl Rašto teisėtumo.

Pareiškėja nesutinka su atsakovės Rašte priimtu sprendimu nenaikinti Agentūrai įteiktos padėkos. Skunde nurodė, jog Agentūra savo veikla pažeidė žmogaus teises darbo aplinkoje, įskaitant darbo teisės nepaisymą ir psichologinį smurtą ir tai prieštarauja žmogaus teisių apdovanojimo vertybėms – žemina jo vardą, diskredituoja apdovanojimo tikslą skatinti pagarbą žmogaus teisėms ir orumui. Inspekcijos nustatyti pažeidimai bei teismo priimti sprendimai įrodo, jog Agentūra savo veikloje pažeidė žmogaus teises ir tai sudaro Aprašo 24.2 papunktyje nustatytą pagrindą sprendimui dėl apdovanojimo panaikinimo priimti, t. y. kai apdovanoto asmens veikla žemina žmogaus teisių apdovanojimo vardą. Ministerija Rašte nepagrindė, kodėl šiuo pagrindu apdovanojimas

neinaikinamas. Taip pat Ministerija nesilaikė žmogaus teisių nedalomumo principo pagal Lietuvos ratifikuotus / pripažintus tarptautinius dokumentus. Apdovanojimas skirtas už iniciatyvą stiprinti asmenų įkalinimo įstaigose teises, neturėtų padalinti žmogaus teisių į atskiras kategorijas ir užtemdyti fakto, kad savo veikloje ši įstaiga žmogaus teisių negerbė. Bylos nagrinėjimo Komisijos posėdžio metu pareiškėja patvirtino, jog nesutinka su Raštu bei prašo jį panaikinti. Taip pat palaikė reikalavimą dėl atsakovės įpareigojimo pakartotinai išnagrinėti pareiškėjos 2024-12-18 skundą bei priimti teisės aktų reikalavimus atitinkantį sprendimą.

Ginčo šalių teisinius santykius iš esmės reglamentuoja VAI bei Aprašo nuostatos.

Atsakovė yra viešojo administravimo subjektas, todėl jos veiklai taikytinos ir VAI normos, kurios, be kita ko, garantuoja teisę į įstatymais pagrįstą ir objektyvų asmenų prašymų ir skundų nagrinėjimą (VAI 1 straipsnis).

Komisija vertindama šioje byloje skundžiamo atsakovės Rašto pagrįstumą ir teisėtumą, pažymi, kad VAI nustato dvi kreipimosi į viešojo administravimo subjektus formas: su asmens teisių ar teisėtų interesų pažeidimu nesusijęs asmens kreipimasis į viešojo administravimo subjektą, prašant suteikti administracinę paslaugą, priimti administracinį sprendimą arba atlikti kitus teisės aktuose nustatytus veiksmus, yra vadinamas prašymu (VAI 2 str. 10 d.), o asmens rašytinis kreipimasis į viešojo administravimo subjektą, kuriame nurodoma, kad yra pažeistos jo ar kito asmens teisės ar teisėti interesai, ir prašoma juos apginti, – skundu (VAI 2 str. 12 d.). Asmens kreipimosi į viešojo administravimo subjektą forma nustatoma, atsižvelgiant (vertinant) į tokio kreipimosi turinį, o ne jo pavadinimą (žr., pvz., *Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo (toliau – LVAT) 2012 m. spalio 18 d. sprendimą administracinėje byloje Nr. A⁴⁹²-2452/2012; 2014 m. vasario 17 d. nutartį administracinėje byloje Nr. A⁶⁶²-494/2014; kt.*).

Asmenų prašymus ir skundus viešojo administravimo subjektai nagrinėja pagal Lietuvos Respublikos Vyriausybės patvirtintas taisykles (VAI 11 straipsnis 1 dalis).

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007-08-22 nutarimu Nr. 875 „Dėl asmenų prašymų ir skundų nagrinėjimo viešojo administravimo subjektuose taisyklių patvirtinimo“ patvirtintų Asmenų prašymų ir skundų nagrinėjimo viešojo administravimo subjektuose taisyklių (toliau – Prašymų nagrinėjimo taisyklės) 35 punktu, prašymus ar skundus institucijos nagrinėja ir į juos atsako pagal teisės aktais joms nustatytą kompetenciją. Prašymų nagrinėjimo taisyklių 45 punkte įtvirtinta, jog į prašymą institucija atsako atsižvelgdama į jo turinį: 45.1 į prašymą suteikti administracinę paslaugą atsakoma suteikiant prašomą vieną iš VAI 19 straipsnio 1 dalyje nurodytų administracinių paslaugų (ar prašomas kelias administracines paslaugas) arba pateikiant motyvuotą atsisakymą tą padaryti; 45.2 į prašymą pakonsultuoti asmenį jam aktualiu klausimu atsakoma suteikiant konsultaciją pagal institucijai nustatytą kompetenciją arba pateikiant motyvuotą atsisakymą tą padaryti; 45.3 į prašymą priimti administracinį sprendimą atsakoma VAI 13 straipsnyje nustatyta tvarka; 45.4 į prašymą, nenurodytą Taisyklių 45.1–45.3 papunkčiuose, atsakoma laisva forma.

VAI 3 straipsnio 5 punkte yra įtvirtintas išsamumo principas, kuris reiškia, kad viešojo administravimo subjektas į prašymą ar skundą turi atsakyti aiškiai ir argumentuotai, nurodydamas visas prašymo ar skundo nagrinėjimui įtakos turėjusias aplinkybes ir konkrečias teisės aktų nuostatas, kuriomis rėmėsi vertindamas prašymo ar skundo turinį.

Pareiškėja atsakovei teikė 2024-12-18 skundą, juo ginčydama Įsakymu skirtos padėkos Agentūrai už nuopelnus žmogaus teisių srityje 2024 metais pagrįstumą bei prašydama peržiūrėti situaciją. Taigi, iš skundo turinio matyti, jog pareiškėja Ministerijos iš esmės prašė, atsižvelgiant į pareiškėjos 2024-12-18 skunde nurodytas faktines aplinkybes, priimti sprendimą panaikinti Agentūrai skirtą padėką.

Aprašas nustato ministro skiriamų apdovanojimų rūšis, bendruosius skyrimo principus ir tvarką, Ministerijos apdovanojimų komisijos darbo organizavimo tvarką ir apdovanojimų netekimo pagrindus ir tvarką (1 punktas).

Pagal Aprašo 2 punktą asmenys gali būti apdovanojami ar skatinami skiriant padėką, be kita ko, ginant, stiprinant ir puoselėjant žmogaus teises. Ministras, skatindamas asmenį, įsakymu skiria jam padėką (Aprašo 3 punktas). Pagal Aprašo 4 punktą ministras, apdovanodamas asmenį, įsakymu

skiria jam garbės ženklą „Už nuopelnus teisingumui“ (toliau – garbės ženklas), kuris pagal svarbumą gali būti I laipsnio arba II laipsnio.

Apdovanojimui ar padėkai skirti pateiktas asmenų kandidatūras ir su šių asmenų apdovanojimu ar skatinimu susijusius klausimus svarsto ir išvadas ministrui teikia Ministerijos apdovanojimų komisija (Aprašo 9 punktą). Taip pat pagal Aprašo 10 punktą ministras savo iniciatyva arba ministerijos kanclerio siūlymu gali priimti sprendimą apdovanoti asmenis garbės ženklais ar skatinti padėka.

Aprašo 11 punkte nustatyta, jog teikimas Ministerijos apdovanojimų komisijai (3 priedas) teikiamas raštu ir su teikimu gali būti pateikiama šio asmens nepriekaištingos reputacijos deklaracija. Sprendimus dėl apdovanojimo ar skatinimo padėka priima ministras, įvertinęs Ministerijos apdovanojimų komisijos išvadą. Šie sprendimai įforminami ministro įsakymu (Aprašo 14 punktą).

Ministerijos apdovanojimų komisijos sprendimai dėl patarimo ministrui skirti asmeniui padėką ar apdovanojimą ar jį panaikinti įforminami šios komisijos išvadomis (Aprašo 21 punktą).

Aprašo V skyriuje reglamentuojama apdovanojimų panaikinimo, apdovanojimų ar padėkų netekimo ar praradimo tvarka. Pagal Aprašo 23 punktą, bet kuris asmuo, kuriam tapo žinomos Aprašo 24.1–24.2 papunkčiuose nurodytos aplinkybės, turi teisę siūlyti Ministerijos apdovanojimų komisijai svarstyti klausimą dėl asmeniui skirto apdovanojimo panaikinimo.

Aprašo 24 punkte nustatyta, jog sprendimas dėl apdovanojimo panaikinimo priimamas, kai: apdovanoto asmens atžvilgiu įsiteisėja apkaltinamasis teismo nuosprendis dėl nusikalstamos veikos (24.1 papunktis); apdovanoto asmens veikla žemina jo vardą (24.2 papunktis).

Apraše V skyriuje taip pat nustatyta, jog asmuo netenka jam skirto apdovanojimo ar padėkos, jeigu atsisako jį ar ją priimti (27 punktą); apdovanojimo ar padėkos netekimas įforminamas ministro įsakymu pripažįstant netekusiu galios ministro įsakymą, kuriuo asmeniui skirtas apdovanojimas ar padėka (Aprašo 28 punktą); praradus ministro įsakymą, kuriuo asmeniui skirtas apdovanojimas ar padėka, šio asmens prašymu gali būti išduota įsakymo kopija (29 punktą).

Iš išvardytų Aprašo nuostatų matyti, jog ministras, tiek savo iniciatyva, tiek įvertinęs Ministerijos apdovanojimų komisijos išvadą, priima įsakymą, kuriuo asmenis gali apdovanoti, skirdamas garbės ženklą, ar juos skatinti, skirdamas padėką. Apraše išskiriamos dvi apdovanojimų rūšys – I laipsnio garbės ženklas ir II laipsnio garbės ženklas. Lingvistinis, sisteminis bei loginis Aprašo V skyriaus nuostatų aiškinimas leidžia daryti išvadą, jog asmuo turi teisę siūlyti Ministerijos apdovanojimų komisijai svarstyti klausimą tik dėl asmeniui skirto apdovanojimo, t. y. paskirto I ar II laipsnio garbės ženklo panaikinimo. Šiame Aprašo skyriuje nenumatyta teisė asmenims kreiptis į Ministerijos apdovanojimų komisiją dėl asmeniui skirtos padėkos panaikinimo. Taip pat Ministerijos apdovanojimų komisija priima išvadą tik dėl patarimo ministrui skirti asmeniui padėką ar apdovanojimą ar skirtos vienos iš apdovanojimo rūšių (paskirto I ar II laipsnio garbės ženklo) panaikinimo (Aprašo 21 punktą), bet ne dėl asmeniui skirtos padėkos panaikinimo. Taigi, Apraše nereglamentuojama ministro asmeniui skatinti skirtos padėkos panaikinimo tvarka, t. y. nenumatyta šios padėkos panaikinimo galimybė. Aprašas nustato, jog asmuo netenka padėkos, jeigu atsisako ją priimti. Be to, Aprašo nuostatos reglamentuoja prarastos ministro įsakymo, kuriuo skirta padėka, kopijos gavimo tvarką. Tačiau, Aprašo nuostatos nereglamentuoja ministro skirtos padėkos panaikinimo procedūros, tvarkos bei pagrindų, kas iš esmės suponuoja išvadą, kad asmenims skirtos padėkos nenaikinamos. Administracinės bylos nagrinėjimo Komisijos posėdžio metu atsakovės atstovė patvirtino, jog apdovanojimas (I laipsnio garbės ženklas ir II laipsnio garbės ženklas) ir padėka, vadovaujantis Aprašo nuostatomis, yra skirtingos kategorijos, o Aprašo nuostatos neįtvirtina padėkos panaikinimo pagrindų. Be to, atsakovės atstovės nuomone, Aprašo 24.2 papunkčio nuostatos reglamentuoja būtent apdovanojimų panaikinimo pagrindus.

Nagrinėjamu atveju Agentūrai ministras Įsakymu, vadovaudamasis Aprašo 10 ir 14 punktais, atsižvelgdamas į Ministerijos apdovanojimų komisijos 2024-11-25 išvadą Nr. 12P-23, skyrė padėką už nuopelnus žmogaus teisių srityje 2024 metais. Agentūrai skirtą padėką ministras skyrė savo iniciatyva, vadovaujantis Aprašo 10 punktu. Padėkos panaikinimas nereglamentuojamas Apraše ir pagal jo nuostatas Ministerijos apdovanojimų komisijos posėdžiai šaukiami svarstyti asmenų kandidatūras apdovanojimams ar padėkoms gauti bei klausimus dėl apdovanojimo

panaikinimo. Ministerijos apdovanojimų komisijai, vadovaujantis Apraše įtvirtintu teisiniu reglamentavimu, nesuteikta teisė vertinti pareiškėjos skundo bei teikti ministrui išvadą dėl padėkos panaikinimo. Taigi, atsakovė, perduodama pareiškėjos skundą svarstyti Ministerijos apdovanojimų komisijai, o pastaroji 2025-01-13 posėdyje nagrinėdama pareiškėjos skunde nurodytas aplinkybes dėl Agentūrai skirtos padėkos pagrįstumo ir panaikinimo, viršijo savo įgaliojimus (iš esmės veikė *ultra vires*).

LVAT savo jurisprudencijoje ne kartą yra akcentavęs būtinybę viešojo administravimo subjektams laikytis įstatymo viršenybės (teisėtumo) principo, nuroydamas, kad viešojo administravimo subjektų kompetencija turi būti nustatyta įstatymu (turi remtis įstatymu ir atitikti jo reikalavimus), viešojo administravimo subjektų veikla turi būti vykdoma tik jiems priskirtos kompetencijos ribose, o bet kokie viešojo administravimo subjektų veiksmai ar sprendimai, priimti viršijant nustatytą kompetenciją (lotynų kalba – *ultra vires*), pripažįstami neteisėtais (žr., pvz., 2006-07-25 sprendimą administracinėje byloje Nr. I¹-2/2006; 2008-11-28 sprendimą administracinėje byloje Nr. I⁴⁴⁴-4/2008; 2010-11-26 sprendimą administracinėje byloje Nr. A⁷⁵⁶-1486/2010). LVAT taip pat akcentavo, kad viešojoje teisėje veikiančys įstatymo viršenybės ir teisinio apibrėžtumo principai lemia tai, kad visi viešojo administravimo subjektai turi tik tokius įgalinimus, kurie jiems yra suteikti konkrečiomis teisės aktų nuostatomis, todėl plečiamas valdymo institucijų kompetencijos aiškinimas yra negalimas (žr., pvz., 2007-11-19 nutartį administracinėje byloje Nr. A¹⁴-1052/2007). Viešojo administravimo subjektui galioja administracinės teisės principas, nustatantis, jog viešojo administravimo subjektui leidžiama tiek, kiek nustato įstatymas. Šis imperatyvas reiškia, kad viešojo administravimo subjektas neturi diskrecijos teisės peržengti jam nustatytos kompetencijos ribas ar veikti tokiu būdu, kokio nenumato teisės aktai (žr., pvz., 2012-09-20 nutartį administracinėje byloje Nr. A⁵⁵²-2853/2012). Viešojo administravimo subjekto atlikti viešojo administravimo veiksmai, viršijant jam suteiktus įgaliojimus, taip pat ir administracinių aktų leidimas, viršijant suteiktą kompetenciją, laikytini neteisėtais, ir toks pažeidimas laikytinas esminiu, sudarančiu savarankišką pagrindą panaikinti administracinį aktą (žr., pvz., LVAT 2022-06-22 nutartį administracinėje byloje Nr. eA-492-789/2022; 2022-09-07 nutartį administracinėje byloje Nr. eA-481-502/2022; 2022-09-28 nutartį administracinėje byloje Nr. eA-487-463/2022; 2022-09-28 administracinėje byloje Nr. eA-510-502/2022).

Įvertinus skundžiamo Rašto turinį, matyti, kad atsakovė sprendė, jog pareiškėjos skunde minimos aplinkybės neatitinka Aprašo 24 punkte nustatytų apdovanojimo panaikinimo pagrindų, todėl nurodė, kad atsakovė neturi pagrindo toliau vertinti skundo ar naikinti ministro Agentūrai skirtos padėkos. Nagrinėjamo administracinio ginčo kontekste Komisija pažymi, kad, kaip nustatyta aukščiau, Aprašo 24 punkto nuostatos yra taikomos sprendžiant apdovanojimų (I ir II garbės ženkle) panaikinimo klausimą, tačiau netaikytinos sprendžiant dėl ministro skirtos padėkos galimo panaikinimo. Sistemiskai bei lingvistiškai įvertinus skundžiamo Rašto bei Aprašo nuostatas, sprendžiama, kad atsakovė netinkamai išnagrinėjo pareiškėjos skundą, t. y. Rašte išdėstytas administracinis sprendimas priimtas vadovaujantis netinkamais teisiniais pagrindais ir iš esmės pažeidžiant Apraše įtvirtintą teisinį reglamentavimą bei pagrindines procedūras, turėjusias užtikrinti objektyvų pareiškėjos skunde nurodytų visų aplinkybių įvertinimą.

Įvertinus išdėstytas aplinkybes bei LVAT praktiką, Komisija daro išvadą, kad Ministerija netinkamai išnagrinėjo pareiškėjos 2024-12-18 skundą bei Raštu pareiškėjai pateikė nepagrįstą atsakymą. Raštas neatitinka VAI 10 straipsnio 5 dalyje nustatytų reikalavimų, todėl yra pagrindas jį panaikinti. Komisija papildomai pažymi, jog pareiškėjos skundas tenkinamas iš dalies, kadangi remiantis aukščiau išdėstytais argumentais ir motyvais, Raštas yra naikinamas visa apimtimi, bet ne selektyviai, kaip išdėstyta pareiškėjos skundo Komisijos pirmame reikalavime, prašant panaikinti „<...> Ministerijos Rašte išdėstytą Ministerijos apdovanojimų komisijos sprendimą, jog nėra pagrindų panaikinti žmogaus teisių apdovanojimą Agentūrai, kuri teismo sprendimu buvo pripažinta nesilaikanti darbo teisės principų ir taikiusi psichologinį bei emocinį smurtą savo darbuotojai“.

Komisijai priėmus sprendimą dėl Rašto panaikinimo, tenkinamas ir išvestinis skundo reikalavimas įpareigoti Ministeriją, vadovaujantis teisės aktais, be kita ko, reglamentuojančiais

žmogaus teises, iš naujo išnagrinėti pareiškėjos 2024-12-18 skundą bei priimti administracinį sprendimą, atitinkantį teisės aktuose nustatytus reikalavimus.

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos ikiteisminio administracinių ginčų nagrinėjimo tvarkos įstatymo 19 straipsniu, 20 straipsnio 1 dalies 3 punktu, 22 straipsniu, Komisija

n u s p r e n d ž i a:

pareiškėjos (duomenys neskelbtini) skundą tenkinti iš dalies.

Panaikinti Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos 2025-01-20 raštą Nr. (1.23 Mr)7R-221 „Dėl apdovanojimo“ bei įpareigoti Lietuvos Respublikos teisingumo ministeriją iš naujo išnagrinėti pareiškėjos 2024-12-18 skundą ir priimti teisės aktų reikalavimus atitinkantį administracinį sprendimą.

Sprendimą per vieną mėnesį nuo sprendimo priėmimo bylos šalys turi teisę skųsti Regionų administraciniam teismui Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatyme nustatyta tvarka.

Komisijos posėdžio pirmininkė

Vesta Šliogerytė

Komisijos narės

Sigita Šimbelytė

Karine Zavgorodnaja